

Foto: Lovisa Lindberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Hvilans socitetspaviljong

Hvilans socitetspaviljong utgör den sista kvarvarande resten av kuranstalten Hvilan, som uppfördes i Rättvik på 1800-talet. Paviljongen Hvilan förklarades som byggnadsminne 1988.

Beskrivning

Historik

I mitten av 1700-talet etablerades ett gästgiveri vid Enån, som kallades för Siljansvik eller Carlsvik. Anders Munktell Rosenvik, dåvarande gästgivare på anläggningen, uppförde i början av 1800-talet en herrgård som döptes till Hvilan. I anslutning till anläggningen inrättades 1848 en kuranstalt på initiativ av provincialläkaren på Carlsvik, Carl Jacob Wettergren.

Kuranstalten erbjöd bland annat kallbad som behandling mot diverse krämpor, någon som vid 1800-talets mitt hade blivit en etablerad metod. Med inspiration från kontinenten etablerades kuranstalten i Lerdal. Algutskällan försåg anläggningen med kalkhaltigt vatten, framdraget via en vattenledning. Badhusbyggnaden innehöll bassänger för kallvattenbehandlingar, badrum och behandlingsrum samt rum för anläggningens gäster. Enligt uppgift erbjöds behandlingar såsom lavemang, inpackningar samt olika typer av bad- och duschbehandlingar.

Vid kuranstalten erbjöds förmögna gäster från Sverige och Europa kurbehandlingar i kombination med stärkande natur- och kulturupplevelser. Även samhällets mindre bemedlade var välkomna att ta del av det läkande källvattnets egenskaper, i linje med tidens filantropiska ideologi.

Som en del i kuranstalten uppfördes den nu bevarade socitetspaviljongen på 1840-talet. Paviljongen användes som lusthus och musiksalong för kuranstaltens gäster under 1800-talet.

På grund av lönsamhetsproblem lades verksamheten på kuranstalten ner redan tolv år efter öppnandet (1858). Badhuset revs troligtvis 1874 och resterande byggnader allt eftersom. Hvilans herrgårdsbyggnad revs på 1960-talet. Idag utgör socitetspaviljongen den enda kvarvarande resten av kuranstalten.

Miljö

Hvilans socitetspaviljong ligger intill Enån i Lerdal i Rättvik. Byggnaden står på parkmark intill ett nytt bostadsområde.

Figur 1. Hvilans socitetspaviljong ligger intill Enån i centrala Rättvik. Foto: Lovisa Lindberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Byggnad

Hvilans socityspaviljong utgörs av en åttasidig byggnad, uppförd i en våning i trä. Byggnaden har en diameter på cirka elva meter och är klädd i panel. Fasaden är indelad i sektioner av vitmålade doriska kolonner med kannelyrer. Byggnaden har sju fönster och dubbeldörrar med överljus och valmat tegeltäckt tak. Paviljongens arkitektoniska uttryck präglas av 1800-talets historiserande stil. Invändigt är paviljongen dekorerad av den kände kyrkomålaren Olof Hofrén från Hälsingland.

Figur 2. Interiören dekorerades av kyrkomålare Olof Hofrén. Foto: Lovisa Lindberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Figur 3. Fasaden är klädd i kilsågad brädpanel. Foto: Lovisa Lindberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Figur 4. Paviljongen vilar på en naturstensgrund. Foto: Lovisa Lindberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

**Figur 5. Entrédörren med överljus leder in i byggnadens endra rum, salen.
Foto: Lovisa Lindberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.**

Byggnadsminnesförklaring

Motivering till byggnadsminnesförklaringen

Länsstyrelsen anser att byggnaden bevarar egenarten hos gången tids byggnadsskick och med hänsyn härtill är att betrakta som synnerligen märklig.

Skyddsbestämmelser

1. Byggnaden som markerats på bifogad situationsplan får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I byggnadens inre får inte göras ingrepp i stommen. Inte heller i den fasta inredningen med sin dekorativa utsmyckning.
3. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
4. Det område som på bifogad situationsplan avgränsats kring byggnaden skall vårdas och hållas i sådant skick, att byggnadens utseende och karaktär inte förvanskas.

Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar i fråga om underhåller av byggnaden och vården av det kringliggande området.

Om ändring av byggnadsminnet i strid mot meddelade skyddsföreskrifter finnes nödvändig av särskilda skäl, kan länsstyrelsen enligt 3§ lagen om byggnadsminnen meddela tillstånd härtill.

Figur 6. Situationsplan för socitetspaviljongen i Lerdal, ur beslut 1998.10.11.

Figur 7. Karta som visar byggnadsminnets skyddsområde markerat med svart streckad linje. Ur beslut 1998.10.11.

Administrativa fakta

Kommun: Rättvik

Fastighetsbeteckning: Lerdal 3:73

Byggnadsminnesförklaring: 1988.10.11

Tillgänglighet: Kan upplevas som en del av miljön vid Enån.

[Byggnadsminnesförklaring Hvilans paviljong beslut 1988.10.11](#)
[Hvilans paviljong i Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister](#)